

O d b o r n é s t a n o v i s k o

hlavnej kontrolórky k návrhu rozpočtu Obce Vydrany na rok 2024

Podľa §18 f ods. 1 písm. c) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov hlavný kontrolór vypracúva odborné stanovisko k návrhu rozpočtu obce pred jeho schválením v obecnom zastupiteľstve. Na základe daného ustanovenia predkladám stanovisko k návrhu rozpočtu Obce Vydrany na rok 2024 a k návrhu rozpočtu na roky 2025-2026.

Návrh viacročného rozpočtu Obce Vydrany na roky 2024-2026 (ďalej len „návrh rozpočtu“) bol zákonom stanovenej lehote zverejnený na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce. Dňom vyvesenia návrhu rozpočtu začala plynúť najmenej desaťdňová lehota, počas ktorej mohli fyzické osoby a právnické osoby uplatniť pripomienku k návrhu rozpočtu v písomnej forme, elektronicky alebo ústne do zápisnice na obecnom úrade. V čase spracovania stanoviska neuplynula lehota na podávanie pripomienok. Obecné zastupiteľstvo bude informované predkladateľom návrhu rozpočtu o podaných pripomienkach na jeho rokovaní dňa 11. decembra 2023.

I. Základná charakteristika návrhu rozpočtu

Pri spracovaní stanoviska som vychádzala z posúdenia návrhu rozpočtu, ktorý bol zverejnený na úradnej tabuli obce dňa 21.11.2023. Posudzovala som zákonnosť ako aj metodickú správnosť jeho zostavenia a predloženia na schválenie obecnému zastupiteľstvu.

Legislatívnym východiskom zostavenia návrhu rozpočtu je Ústavný zákon č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti a zákon č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy“).

Podľa ods. 1 čl. 9 Ústavného zákona č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti, subjekty verejnej správy sú povinné zostavovať svoj rozpočet najmenej na tri rozpočtové roky, pričom súčasťou návrhu rozpočtu je aj schválený rozpočet na bežný rozpočtový rok, údaje o očakávanej skutočnosti bežného rozpočtového roka a údaje o skutočnom plnení rozpočtu za predchádzajúce dva rozpočtové roky. Subjekty verejnej správy zohľadňujú pri zostavení svojho rozpočtu prognózy zverejnené ministerstvom financií.

Podľa ods. 1 § 4 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy rozpočet obce je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce.

Podľa ods. 5 § 4 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy rozpočet obce obsahuje aj zámery a ciele, ktoré bude obec realizovať z výdavkov rozpočtu obce (ďalej len „program obce“), to neplatí, ak obecné zastupiteľstvo obce s počtom obyvateľov do 2 000 rozhodne o neuplatňovaní programu obce.

Rozpočet obce vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce. Obsahuje príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám - podnikateľom pôsobiacim na území obce, ako aj k obyvateľom žijúcim na tomto území vyplývajúce pre ne

zo zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov, zo všeobecne záväzných nariadení obce, ako aj zo zmlúv. Súčasťou rozpočtu obce sú rozpočty príjmov a výdavkov rozpočtových organizácií, návrh rozpočtu však neobsahuje finančné vzťahy k právnickej osobe Hodus Komunál s.r.o., ktorej je obec zakladateľom.

V rozpočte obce sa uplatňuje rozpočtová klasifikácia v súlade s osobitným predpisom.

Podľa ods. 1 § 9 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy viacročný rozpočet je strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci ich pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov najmenej na tri rozpočtové roky.

Návrh rozpočtu je zostavený v členení na bežný rozpočet, kapitálový rozpočet a finančné operácie podľa funkčnej a ekonomickej rozpočtovej klasifikácie.

Rozpočet na rozpočtový rok 2024 je po jeho schválení obecným zastupiteľstvom záväzný, rozpočty na nasledujúce dva rozpočtové roky sú orientačné.

II. Východiská tvorby návrhu rozpočtu

Zostavenie návrhu rozpočtu prebiehalo v komplikovanom období, v podmienkach energetickej krízy, zvyšujúcej sa inflácie a výrazného rastu cien tovarov a služieb. Centrálna banka upozorňuje, že burzové ceny plynu a elektriny zostávajú vysoké aj v najbližších rokoch a to sa prejaví na inflácii v roku 2024. NBS počíta s 10 %-ným rastom cien. Zatiaľ čo pred niekoľkými mesiacmi očakávala, že v roku 2024 sa rast cien prudko spomalí k 5 %-tám, v novej zverejnenej prognóze uvádza úroveň takmer 9 percent.

Zostavenie návrhu rozpočtu ovplyvňuje aj nepredvídateľnosť legislatívneho procesu a legislatívne zásahy do zákonov, ktoré majú vplyv na financovanie samosprávy a tým aj na zostavenie návrhov rozpočtov samospráv. Príjmy samospráv vo veľkej miere závisia od výšky výnosu podielovej dane zo štátneho rozpočtu. Výdavky samospráv v najväčšej miere ovplyvňuje rast platov zamestnancov na základe nariadenia vlády č. 296/2022 Z.z., ktorým sa ustanovujú zvýšené stupnice platov taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

Východiskom pre zostavenie návrhu rozpočtu je vývoj príjmov a výdavkov v predchádzajúcom období, očakávané plnenie rozpočtu k 31.12.2023, sledovanie legislatívneho procesu a jeho vplyv na financovanie samosprávy a monitoring vývoja inflácie, cien tovarov a služieb, najmä energií a stavebných materiálov. V príjmovej časti rozpočtu sa vychádza z prognóz daňových príjmov verejnej správy z počas roka 2023, ako aj z uzatvorených zmluvných vzťahov, ktoré ovplyvňujú príjmovú aj výdavkovú časť rozpočtu.

Navrhovaný rozpočet Obce Vydrany je zostavený na roky 2024-2026 ako vyrovnaný v súlade so zákonom č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, členená na rozpočet bežný - bežné príjmy a bežné výdavky, rozpočet kapitálový - kapitálové príjmy a kapitálové výdavky a finančné operácie. Viacročný rozpočet nasledujúceho obdobia je vypracovaný bez programovej štruktúry.

Pri spracovaní odborného stanoviska som vychádzala z posúdenia predloženého návrhu viacročného rozpočtu Obce Vydrany na roky 2024-2026 a návrhu rozpočtu na rok 2024 aj z hľadiska:

súlady so všeobecne záväznými právnymi predpismi

Návrh viacročného rozpočtu v oblasti legislatívy rešpektuje aj predpisy a zákony, ktoré s prípravou rozpočtu súvisia, a to:

- zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády SR č. 668/2004 Z.z. o rozdeľovaní dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákon č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov.

súlady so všeobecne záväznými nariadeniami obce

Návrh rozpočtu bol spracovaný v súlade so Všeobecne záväznými nariadeniami Obce Vydrany najmä so Všeobecne záväzným nariadením obce o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady na území obce Vydrany, ktorým obec stanovuje sadzby miestnych daní a poplatku za komunálny odpad a drobné stavebné odpady.

III. Tvorba návrhu rozpočtu

Návrh rozpočtu Obce Vydrany na roky 2024-2026 je spracovaný v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách a v zmysle § 10 ods. 3 až 7 zákona č. 583/2004 Z.z. je členený na:

- a) bežné príjmy a bežné výdavky
- b) kapitálové príjmy a kapitálové výdavky
- c) finančné operácie

Rok	2023 - očakávaná skutočnosť	2024	2025	2026
Príjmy	1.959.608.- €	1.475.191.- €	1.464.865.- €	1.464.863.- €
Bežný príjem	1.411.558.- €	1.385.634.- €	1.380.765.- €	1.389.763.- €
Kapitálový príjem	430.815.- €	25.500.- €	15.100.- €	9.100.- €
Finančné operácie príjmové	117.235.- €	64.057.-	69.000.- €	66.000.- €
Výdavky	1.951.120.- €	1.475.191.- €	1.464.865.- €	1.464.863.- €
Bežný výdaj	1.260.575.- €	1.188.893.- €	1.179.876.- €	1.178.930.- €
Bežné výdavky RO	100.986.- €	140.259.- €	140.259.- €	140.259.- €
Kapitálový výdaj	446.839.- €	2.448.- €	0	0
Finančné operácie - výdaj	142.720.- €	143.591.- €	144.730.- €	145.674.- €

Rozdiel	8.488.- €	0	0	0
Bežný rozpočet	150.983.- €	196.741.- €	200.889.- €	210.833.- €
Bežný rozpočet RO	- 100.986.- €	- 140.259.- €	- 140.259.- €	- 140.259.- €
Kapitálový rozpočet	- 16.024.- €	23.052.- €	15.100.- €	9.100.-
Finančné operácie	- 25.485.- €	- 79.534.- €	- 75.730.- €	- 79.674.- €

Bežný rozpočet obce na rok 2024 je zostavený ako prebytkový (56.482.- €), kapitálový rozpočet tiež ako prebytkový (23.052.- €), schodok sa ukazuje pri finančných operáciách (- 79.534.- €), ktoré obec mieni vykryť výnosmi bežného a kapitálového rozpočtu roka 2024.

Návrh príjmovej časti rozpočtu obce počíta s bežnými príjmami pod úroveň očakávanej skutočnosti k 31.12.2023 (o 25.924.- €), obec plánuje oproti očakávanej skutočnosti s navýšením podielových daní od štátu (o 20.253.- €), a znížením vlastných daňových príjmov a poplatkov (o 8.940.- €). Z dôvodu neistého vývoja a najmä z dôvodu nepredvídateľnosti legislatívneho procesu je ale veľmi ťažké stanoviť prognózu vývoja bežných príjmov, najmä dane z príjmov fyzických osôb - podielovej dane zo štátneho rozpočtu.

Rozpočet na strane príjmov a vývoj príjmovej časti rozpočtu ovplyvňuje a v priebehu rozpočtového roka ovplyvní aj výdavkovú časť rozpočtu. Preto je potrebné z mojej strany upozorniť na riziká zostaveného návrhu rozpočtu.

Predovšetkým je treba uviesť, že najväčším rizikom sú vonkajšie vplyvy, ktoré obec nemá možnosť ovplyvniť, a to už spomínaná nepredvídateľnosť legislatívneho procesu, zmeny zákonov, ktoré znamenajú buď znižovanie príjmov alebo zvyšovanie výdavkov samospráv, rastúca inflácia, energetická kríza, neskutočný rast cien tovarov a služieb, najmä energií.

Riziká, ktoré v priebehu rozpočtového roka môžu ovplyvniť plánovaný prebytok bežného rozpočtu vychádzajú zo skutočnosti, že bežný rozpočet obce síce predpokladá prebytok v hodnote 56.482.- Eur, kapitálový rozpočet je zostavený tiež ako prebytkový v sume 23.052.- €, nedá sa však vzhľadom na neistý vývoj a najmä nepredvídateľnosť legislatívneho procesu stanoviť jasné, pevné čísla, navyše finančné operácie obce sú nastavené ako schodkové, nakoľko obec si musí spĺňať svoje záväzky voči bankám a preto počas priebežnej činnosti obce treba počítať s nasledovnými rizikami:

- nenaplnenie prognózy výnosu dane z príjmov fyzických osôb - podielovej dane zo štátneho rozpočtu, z dôvodu schválených legislatívnych zmien
- nenaplnenie rozpočtu vlastných bežných príjmov, daňových i nedaňových,
- rast pohľadávok,
- vyššie čerpanie rozpočtu bežných výdavkov z dôvodu vyššieho rastu cien a nových legislatívnych povinností pre samosprávy, na ktoré nie sú zabezpečené žiadne zdroje.

Aby sa tieto riziká eliminovali na najmenšiu mieru je pre zabezpečenie prebytkového ale aspoň vyrovnaného bežného rozpočtu potrebné monitorovať jeho vývoj na pravidelnej báze a prijať opatrenia na zvyšovanie bežných príjmov a znižovanie bežných výdavkov. V situácii zákonného zvyšovania platov a rastu cien tovarov a služieb je to veľmi ťažké, ale je potrebné pristúpiť k takým opatreniam, ktoré svojou efektívnosťou a účinnosťou zabezpečia rast príjmov a budú mať za následok aj znižovanie výdavkov.

Pri tvorbe príjmovej časti bežného rozpočtu obec vychádzala z prognóz daňových a nedaňových príjmov obce, dotácií zo štátneho rozpočtu a príjmových operácií.

Okrem predpokladaného príjmu z podielu na daniach v správe štátu vo výške 660.000.- € predstavujúceho 47.63 % celkového rozpočtu plánovaných bežných príjmov obce v roku 2024 v sume **1.385.634.- €** obec počíta s daňovými príjmami vo výške 165.110.- €, tvoriace 11,92 % bežného rozpočtu, s príjmom z prenájmu majetku obce vo výške 191.126.- €, tvoriacich 13,79 % príjmov bežného rozpočtu, s finančnými prostriedkami preneseného výkonu štátnej správy vo výške 206.041.- €, t.j. 14,87 % príjmov bežného rozpočtu a s dotáciami zo štátneho rozpočtu vo výške 19.937.- €, v prepočte 1,44 % bežných príjmov. Príjmy do fondu opráv a údržby nájomných bytových jednotiek predstavujú sumu 43.548.- €, t.j. 3,14 % príjmov bežného rozpočtu obce. Ostatné príjmy bežného rozpočtu predstavujú hodnotu 99.872.- €, čo tvorí 7,21 % príjmov bežného rozpočtu obce Vydrany na rok 2024.

Rozpočet bežných výdavkov reflektuje na potreby samosprávy a na činnosti, ktoré samospráva musí v zmysle zákona o obecnom zriadení zabezpečovať. Rozpočet bežných výdavkov závisí od plnenia bežných príjmov a od bežných grantov a transferov, z ktorých sa zabezpečuje prenesený výkon štátnej správy.

Návrh rozpočtu obce na rok 2024 v časti bežných výdavkov v hodnote **1.329.152.- €**, vrátane výdavkov ZŠ s MŠ s právnou subjektivitou celkove pokrýva požiadavky jednotlivých odvetví, predložené návrhy neprekračujú predpokladané rozpočtované bežné príjmy obce. Najväčšiu časť bežných výdavkov podľa návrhu rozpočtu na rok 2024 tvoria finančné prostriedky na vykrytie mzdových nákladov Obecného úradu Vydrany vo výške 377.338.- €, predstavujúce 28,39 % rozpočtu bežných výdavkov.

Mzdové prostriedky v Školskej a predškolskej výchove predpokladajú finančné prostriedky vo výške 257.560.- €, v prepočte 19,38 % bežných výdavkov obce, zabezpečenie stravovania v školskej jedálni predpokladá výdavkovú čiastku vo výške 26.969.- Eur, čo tvorí 2,03 % rozpočtu bežných výdavkov. Základná škola s VJM, MŠ s VJM a školský klub okrem finančných prostriedkov na vykrytie miezd bude potrebovať na svoju činnosť ďalšie finančné prostriedky vo výške 56.088.- €, t.j. 4,22 % výdavkov bežného rozpočtu obce. ZŠ s MŠ s právnou subjektivitou okrem mzdových nákladov rozpočtovala finančné prostriedky vo výške 20.885.- € v prepočte 1,57 % výdavkov bežného rozpočtu obce na rok 2024.

Ostatné bežné výdavky sa členia nasledovne:

- prevádzka a údržba budov vo vlastníctve obce v sume 89.577.- €, v prepočte 6,74 % rozpočtu bežných výdavkov,
- finančné prostriedky na zabezpečenie správy obce okrem miezd vo výške 71.526.- € predstavujú 5,38 % výdavkov,
- nakladanie s odpadmi si bude vyžadovať v roku 2024 sumu 68.855.- €, čo tvorí 5,18 % rozpočtu bežných výdavkov,
- činnosti spoločného stavebného úradu predpokladajú výdavky v hodnote 11.300.- €, t.j. 0,85 % bežných výdavkov obce ,
- zabezpečenie verejného osvetlenia, správy a údržby ciest a ochrany pred požiarimi si bude vyžadovať 33.497.- €, t.j. 2,52 % rozpočtu bežných výdavkov,
- na životné prostredie – udržiavanie verejnej zelene obec mieni minúť 8.063.- €, čo predstavuje 0,61 % bežných výdavkov roka 2024,
- finančné prostriedky na spravovanie nájomných bytov v hodnote 43.543.- €, tvoria 3,28 % výdavkov rozpočtu,
- spravovanie centra voľného času si bude vyžadovať čiastku 13.390.- €, v prepočte 1,007 % rozpočtu bežných výdavkov,
- grantová podpora športu v sume 22.000.- € činí 1,66 % rozpočtových výdavkov,

- grantová podpora organizácií pôsobiacich na území obce predpokladá výdavky v sume 19.600.- €, v prepočte 1,47 % bežných výdavkov obce,
- na splácanie úrokov úveru, finančného prenájmu bude potrebné vynaložiť 29.189.- €, v prepočte 2,2 % výdavkov bežného rozpočtu roka 2024,
- sociálne služby - opatrovateľská služba poskytovaná obyvateľom v núdzi a starostlivosť o občanov obce v dôchodkovom veku predstavuje finančné prostriedky vo výške 18.955.- €, predstavuje 1,43 % celkových bežných výdavkov rozpočtu,
- ostatné výdavky bežného rozpočtu obce na rok 2024 predpokladajú hodnotu 160.817.- €, v prepočte 12,10 % bežných výdavkov obce.

Celkové bežné príjmy rozpočtu Obce Vydrany na rok 2024 predstavujú 1.385.634.- € a celkové bežné výdavky 1.329.152.- €. Bežný rozpočet obce je prebytkový.

V roku 2024 Obec Vydrany počíta s kapitálovými príjmami vo výške 25.500.- € a s kapitálovými výdavkami vo výške 2.448.- €. Kapitálový rozpočet obce na rok 2024 je prebytkový v sume 23.052.- €.

Súčasťou rozpočtu obce okrem bežného rozpočtu a kapitálového rozpočtu sú aj finančné operácie, ktorými sa vykonávajú prevody prostriedkov peňažných fondov obce a realizujú sa návratné zdroje financovania a ich splácanie a pôžičky, či návratné finančné výpomoci poskytnuté z rozpočtu obce. Obec Vydrany v roku 2024 plánuje príjmové finančné operácie vo výške 64.057.- €, v rámci výdavkovej časti finančných operácií bude potrebné doriešiť splácanie dlhodobých úverov v celkovej výške 143.591.- €. Schodok finančných operácií vo výške 79.534.- € obec bude riešiť z prebytku bežného a kapitálového rozpočtu obce.

IV. Záverečné hodnotenie návrhu viacročného rozpočtu

Po preverení náležitostí a obsahu návrhu viacročného rozpočtu Obce Vydrany na roky 2024 – 2026 konštatujem, že je zostavený v súlade s § 4 ods. 6 zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Návrh rozpočtu obce zohľadňuje aj ustanovenia zákona č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálny odpad a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov, Nariadenie vlády SR č. 668/2004 Z.z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ostatné súvisiace právne normy. Návrh rozpočtu obce bol spracovaný v súlade so všeobecne záväznými nariadeniami a internými predpismi obce.

Návrh rozpočtu Obce Vydrany ako viacročný dokument vyjadruje ekonomickú samostatnosť hospodárenia obce, je hlavným nástrojom, ktorým sa bude riadiť hospodárenie obce a sú v ňom vyjadrené zámery rozvoja územia obce a potrieb obyvateľstva obce.

Nakoľko však predložený Návrh rozpočtu Obce Vydrany na rok 2024 neobsahoval finančné vzťahy k PO založenej obcou navrhujem rozpočet Obce Vydrany doplniť s finančnými vzťahmi medzi obcou a ňou založenou právnickou osobou Hodus Komunal s.r.o. .

Navrhovaný rozpočet obce je zostavený ako vyrovnaný, čím je splnená jedna zo zákonných podmienok, vyplývajúcich z § 10 ods. 7 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Bežný rozpočet ako aj kapitálový rozpočet obce na rok 2024 je zostavený ako prebytkový. Finančné

operácie sú schodkové. Schodok finančných operácií vo výške - 79.534.- € obec plánuje vyfinancovať z prebytku bežného a kapitálového rozpočtu obce na rok 2024.

V stanovisku som pomenovala riziká návrhu rozpočtu, ktoré je potrebné eliminovať dôslednou kontrolou plnenia príjmov zo strany obce a regulovaným čerpaním výdavkov so zachovaním princípu hospodárnosti, efektívnosti a účelovosti použitia rozpočtovaných finančných prostriedkov. Rozpočtová disciplína zo strany obce je nevyhnutná, je dôležité, aby sa naplnili plánované príjmy z vlastných zdrojov, z miestnych daní a poplatkov ako aj s prenájmu majetku, aby sa mohla naplniť výdavková časť rozpočtového hospodárenia obce.

Na základe môjho odborného stanoviska a skutočností v ňom uvedených **o d p o r ú č a m** Obecnému zastupiteľstvu vo Vydranoch po prerokovaní všetkých pripomienok a pozmeňujúcich návrhov obecného zastupiteľstva predložený návrh rozpočtu na rok 2024 bez programovej štruktúry **s c h v á l i ť** a následne návrh viacročného rozpočtu obce na roky 2025-2026 **z o b r a ť** na vedomie.

Vo Vydranoch, dňa 24.11.2023

Ildikó B u g á r o v á, Bc., v.r.
hlavná kontrolórka obce